सर्व्वे च वीराः पृथिवीपतीनां समानीताः पाण्डवार्थे निविष्टाः । शूरानहान् भक्तिमतः शृणोमि प्रीत्या युक्तान् संश्रितान् धर्म्मराजं । ९९५

गिर्य्याश्रया दुर्गनिवासिनश्च योधाः पृथिव्यां कुलजाश्च वृद्धाः । म्लेच्छाश्च नानायुधवीर्य्यवन्तः समागताः पाण्डवार्थे निविष्टाः ।

पाण्ड्यश्च राजा समितीन्द्रकल्पो युधि प्रवीरैर्व्वङ्गभिः समेतः । समागतः पाण्डवार्थे महात्मा लोकप्रवीरोऽप्रतिवीर्य्यतेजाः ।

अस्त्रं द्रोणादर्जुनाद्वासुदेवात्कृपाद्भीष्माद्येन धृतं शृणोमि । यन्तं कार्ष्णिप्रतिममाजुरेकं स सात्यकिः पाण्डवार्थे निविष्टः ।

उपाश्रिताश्चेदिकरूषकाश्च सर्व्वोद्योगैर्भूमिपालाः समेताः । तेषां मध्ये सूर्य्यमिवातपन्तं श्रियावृतं चेदिपतिं ज्वलन्तं ।

अस्तम्भनीयं युधि मन्यमानो ज्यां कर्षतां श्रेष्ठतमं पृथिव्यां । सर्व्वात्साहं क्षत्रियाणां निहत्य प्रसह्य कृष्णस्तरसा संममर्द्द । १००

यशोमानौ वर्द्धयन् पाण्डवानां पुराऽभिनच्छिशुपालं समीक्ष्य । यस्य सर्व्वे वर्द्धयन्ति स्म मानं करूषराजप्रमुखा नरेन्द्राः ।

तमसह्यं केशवं तत्र मत्वा सुग्रीवयुक्तेन रथेन कृष्णं । सम्प्राद्रवंश्चेदिपतिं विहाय सिंहं दृष्ट्वा क्षुद्रमृगा इवान्ये ।

यमं क्रुद्धं प्रतीपस्तरसा प्रत्युदीयादाशंसमानो द्वैरथे वासुदेवं । सोऽशेत कृष्णेन हतः परासुर्वातेनेवोन्मथितः कर्णिकारः ।

पराक्रमं मे यदवेदयन्त तेषामर्थे सञ्जय केशवस्य । अनुस्मरंस्तस्य कर्म्माणि विष्णोर्गावल्गणे नाधिगच्छामि शान्तिं ।

न जातु ताञ्छत्रुरन्यः सहेत येषां स स्यादग्रणीर्वृष्णिसिंहः । प्रवेपते मे हृदयं भयेन श्रुत्वा कृष्णावेकरथे समेतौ । १०५

न चेद्गच्छेत्सङ्गरं मन्दबुद्धिस्ताभ्यां लभेच्छर्म्म तदा सुतो मे । नोचेत् कुरून् सञ्जय निर्द्दहेतामिन्द्रो विष्णुर्दैत्यसेनां यथैव ।

मतो हि मे शक्रसमो धनञ्जयः सनातनो वृष्णिवीरश्च विष्णुः । धर्म्मारामो ह्रीनिषेवस्तरस्वी कुन्तीपुत्रः पाण्डवोऽजातशत्रुः ।

दुर्य्योधनेन निकृतो मनस्वी नोचेत्क्रुद्धः प्रदहेद्धार्त्तराष्ट्रान् । नाहं तथा ह्यर्जुनाद्वासुदेवाद्भीमादपि यमयोर्व्वा बिभेमि ।

यथा राज्ञः क्रोधदीप्तस्य सूत मन्योरहं भीततरः सदैव । महातपा ब्रह्मचर्य्येण युक्तः सङ्कल्पोऽयं मानसस्तस्य सिध्येत् ।

तस्य क्रोधं सञ्जयाहं समीक्ष्य स्थाने जानन् भृशमस्म्यद्य भीतः । स गच्छ शीघ्रं प्रहितो रथेन पञ्चालराजस्य चमूनिवेशनं । १८०

अजातशत्रुं कुशलं स्म पृच्छेः पुनः पुनः प्रीतियुक्तं वदेस्त्वं । जनार्द्दनं चापि समेत्य तात महामात्रं वीर्य्यवतामुदारं ।

अनामयं मद्वचनेन पृच्छेर्धृतराष्ट्रः पाण्डवैः शान्तिमीप्सुः । न तस्य किञ्चिद्वचनं न कुर्य्यात्कुन्तीपुत्रो वासुदेवस्य सूत ।

प्रियश्चैषामात्मसमश्च कृष्णो विद्वांश्चैषां कर्म्मणि नित्ययुक्तः । समानीतान् पाण्डवान् सृञ्जयांश्च जनार्द्दनं युयुधानं विराटं ।

अनामयं मद्वचनेन पृच्छेः सर्व्वांस्तथा द्रौपदेयांश्च पञ्च । यद्यत्तत्र प्राप्तकालं परेभ्यस्त्वं मन्येथा भारतानां हितञ्च ।

तत्तद्भाषेथाः सञ्जय राजमध्ये न मूर्च्छयेद्यत्र च युद्धहेतुः ।

इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि सञ्जययानपर्व्वणि धृतराष्ट्रकथायामेकविंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ राज्ञस्तु वचनं श्रुत्वा धृतराष्ट्रस्य सञ्जयः । उपप्लव्यं ययौ द्रष्टुं पाण्डवानमितौजसः । १०५

स तु राजानमासाद्य कुन्तीपुत्रं युधिष्ठिरं । अभिवाद्य ततः पूर्व्वं सूतपुत्रोऽभ्यभाषत ।

गावल्गणिः सञ्जयः सूतसूनुरजातशत्रुमवदत्प्रतीतः । दिष्ट्या राजंस्त्वामरोगं प्रपश्ये सहायवन्तञ्च महेन्द्रकल्पं ।

अनामयं पृच्छति त्वाऽम्बिकेयो वृद्धो राजा धृतराष्ट्रो मनीषी । कच्चिद्भीमः कुशली पाण्डवाग्र्यो धनञ्जयस्तौ च माद्री तनूजौ ।